Schiwietz - De S. Theodoro Studita - 1896

DE S. THEODORO STUDITA
REFORMATORE MONACHORUM BASILIANORUM

DISSERTATIO

QUAM SCRIPSIT ET

REVERENDISSIMI THEOLOGORUM CATHOLICORUM ORDINIS

CONSENSU ET AUCTORITATE

AD GRADUM DOCTORIS IN SS. THEOLOGIA RITE OBTINENDUM

IN

ALMA LITERARUM UNIVERSITATE VIADRINA

DIE 9. MENSIS MARTII ANNI MDCCCXCVI HORA XI

IN AULA MINORE

PUBLICE DEFENDET

STEPHANUS SCHIWIETZ

PRESBYTER VRATISLAVIENSIS, IN GYMNASIO REGIO RATIBORENSI RELIGIONIS PRAECEPTOR

CONTRA ADVERSARIOS

DR. THEOL. JOANNEM NIKEL

PRAECEPTOREM GYMNASII REGII AD S. MATTH. VRATISLAVIENSIS,

PAULUM WEISS

CAPELLANUM VRATISLAVIENSEM ECCLESIAE AD B. M. V.

VRATISLAVIAE,

TYPIS EPHEMERIDIS „SCHLESISCHE VOLKSZEITUNG“.

MDCCCXCVI.

Praefatio.

Ss. Dominus Noster Leo divina providentia Papa XIII literis Apostolicis „Singulare praesidium“ d. d. 12. Maii 1882 ostendit, quanta caritate Ordinem monachorum Basilianorum ob utilitates Ecclesiae Catholicae non modo partas, sed etiam sperandas amplectatur.

Sed dolendum est, quod origines et incrementa illius veterrimi Ecclesiae Orientalis Ordinis valde neglecta iacent; immo ne commentaria quidem in Regulas s. Basilii Magni reperiuntur.

Equidem libello, cui titulus est de Regulis s. Basilii Magni, inquisitionem in origines et incrementa Ordinis Basilianorum usque ad saeculum nonum prosecutus sum; cuius libelli ultimam partem consentiente Reverendissimi Theologorum Catholicorum Ordine Universitatis Vratislaviensis ad gradum Doctoris in Ss. Theologia obtinendum typis exscribendum curavi; totum vero opusculum posterius in lucem prodibit.

De s. Theodoro Studita reformatore monachorum Basilianorum.

§ 1. Praenotanda.

Ut patet ex monumentis historiae ecclesiasticae, Theodorus Studita fuit acerrimus vindex cultus sacrarum imaginum necnon dignitatis libertatisque ecclesiasticae unicus defensor; quapropter innumerabiles labores perpessus terque in exsilium missus est.

Sed nostra tantummodo refert Theodorum considerare, quatenus, ut severissimus inter monachos censor, de promovendo Basilianorum instituto optime est meritus. Atque antequam de illis specialibus meritis circa ordinem Basilionorum loquar, depingam vitam eius, quatenus cum scopo proposito connexa est.

Exstant autem duae Vitae s. Theodori Studitae: altera (quam Vitam I vocamus) edita a Sirmondo reperitur apud Migne, s. gr. t. 99, col. 113 seqq.; altera (quam Vitam II vocamus), vulgata a Card. Mai Biblioth. nova tom. VI, reperitur apud Migne, l. c., col. 233 seqq. Res in utraque narratae vix variant; sed de auctoribus est aliqua disceptatio. (Migne, t. 99, col. 49, 50; col. 231, 232).

Quod attinet ad Vitam II, in duobus bibliothecae Vaticanae codicibus 608 et 1256 diserte inscribitur Michaeli Monacho, qui in prooemio Vitae se Studitam et coaevum Theodori esse profitetur. Cfr. Vitae II cap. 1: Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ ὁ τοῦ καθ' ἡμᾶς συλλόγου πεφηνὼς ποιμενάρχης, καὶ τῆς Χριστοῦ ὁμολογίας πυρσολαμπὴς στύλος Θεόδωρος, ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀνατεταλκὼς οἱάτις πολύφωτος ἀστὴρ τόποις καὶ χρόνοις, τὴν οἰκουμένην πᾶσαν μικροῦ δεῖν ταῖς ἀσκητικαῖς λάμψεσι, καὶ τοῖς τῆς ἀθλητικῆς ὁμολογίας περιέβαλεν ἀγωνίσμασι..... (Migne, l. c. col. 233).

Vita vero I, quae in Columnensi et Vaticano codicibus Michaeli Monacho, in alio autem Theodoro magistro Daphnopate inscribitur, videtur saeculo decimo incipiente composita esse.

Cf. Migne, l. c., col. 113 not. 1. Cf. quoque Thomas, Theodor von Studion und sein Zeitalter, Osnabrück, 1892, pag. 22 seq.

Notandum autem est illud, quod ea, quae in utraque Vita cum de aliis, tum de monasticis rebus narrata sunt, plane congruunt cum iis, quae in epistolis aliisque opusculis Theodori indubitatis reperiuntur; ex quo conficitur, ut scriptoribus illarum duarum Vitarum fides abrogari non possit.

§ 2. De vita s. Theodori Studitae.[1]

Anno Christi 759 natus est Theodorus Constantinopoli nobilibus ac piis parentibus, Photino regiorum vectigalium quaestore et Theoctista, imperatore Constantino Copronymo, qui maxima crudelitate in monachos et sacras imagines saeviebat.[2] Irene autem rerum potita revocavit monachos, qui propter defensionem cultus imaginum sacrarum in exiliis aut carceribus versabantur. Ita factum est, ut et Plato, celeberrimus archimandrita, Theodori avunculus, Constantinopolim veniret, ubi cum alios, tum praecipue Theodorum litterarum omnium studiis excultum cum eius universa familia ad monasticam vitam concitavit. Saccudione autem, qui locus erat familiae Theodori proprius, fundamenta iecerunt vitae monasticae sub regimine illius Platonis.[3] Ibi tirocinium agens Theodorus mirabilem alacritatem studiumque in quotidianis exercitiis praestitit vilissimaque opera sponte suscepit; quo factum est, ut ceteri monachi in illum ut archetypum vitae monasticae spectarent.[4] Ipse autem cum omnium patrum vitas atque sermones perlustrabat, tum praecipuus erat amator atque imitator sancti Basilii, cuius ascetica instituta aliosque libros meditans atque admirans totum se ad illius similitudinem formavit. Et expertus praescripta s. Basilii in monasteriis esse neglecta valde doluit de illa legum violatione. Prava enim consuetudine inductum erat, ut servi, pecoris greges acquirerentur necnon propter feminei sexus animalia ancillae in monasteriis

---

[1]) Opusculum „Thomas, Theodor von Studion und sein Zeitalter“, quod iam in antecedente § commemoravimus, nihil fere nostro scopo prodest, quia auctor Theodori merita, quae ad reformationem instituti Basiliani pertinent, parum respicit.

[2]) Vita II cap. 2.

[3]) Ibid. cap. 4 et 5.

[4]) Ibid. cap. 6—8.

habitarent. Consentiente igitur vel approbante Platone ad pristinam Basilii regulam monachos reduxit. Et servorum quidem turbam dimisit, res vero ceteras egentibus elargitus est; sicque monasterium Platonis constituit absque servis, absque feminei sexus animalibus, absque alio mercatorio lucro, quod Basilius prorsus fugiendum esse monachis dicit. Consuetudines quidem pravae non tam facile exstirpatae sunt, attamen reformatio illa bene provenit, quia tam Theodorus quam Plato se manifestiores traditionum paternarum observatores et monastici ordinis bene compositi sincerius speculum praestabant. Quo factum est, ut monasterium Saccudionense non solum viciniores, sed etiam remotius habitantes monachos ad aemulationem excitaret.[1])

Rebus igitur sic in melius fluentibus et religiosa familia aucta Theodorus Platoni abbati obtemperans a Tarasio, patriarcha Constantinopolitano ad ordinem presbyteratus promotus

[1]) Ibid. cap. 9 .... διαφερόντως δὲ ἐραστὴς καὶ μιμητὴς λέγεται γεγονέναι τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου· τούτου γὰρ ταῖς ἀσκητικαῖς νομοθεσίαις, καὶ ταῖς ἄλλαις μάλιστα τῶν θεοσόφων βίβλων ἐμφιλοσοφῶν δογματοθεσίαις, καὶ τὸ πλάτος τῆς σοφίας τε καὶ φρονήσεως αὐτοῦ μεγάλως ἀποθαυμάζων, ὅλον ἑαυτὸν ἐμπαρεῖχεν εἰς ἀφομοίωσιν τοῦ μεγάλου, τῆς ἐπ' ἀγαθοῖς ῥᾳθυμίας ἐν αὐτῷ λοιπὸν χώραν οὐκ ἐχούσης· παρεωραμένην γὰρ εὑρὼν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὴν τῶν ἀσκητικῶν αὐτοῦ διατύπωσιν ὑπὸ τῶν ἐν κοινοβίοις διαιτᾶσθαι ἀνεχομένων, τῷ δούλους, φημὶ, καὶ βοσκημάτων νομάδας, καὶ θήλεια περιποιεῖσθαι κτήνη, πλήττεται μὲν ἱκανῶς τὴν καρδίαν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις τῶν νόμων ὑπεροψίαις· ...... Cf. quoque s. Theodori orationem XI (in laudem s. Platonis hegumeni) cap. IV n. 23: Εἰς τὰς τοῦ μεγάλου καὶ θεοφόρου Βασιλείου νομοθεσίας εἰσελθὼν, ὡς ἐν παραδείσῳ, καὶ εὑρὼν ἐναντιουμένην τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν, πρὸς τῷ τοῦ θήλεως ζώῳ δούλαις τά κοινόβια διοικούμενα, κἀντεῦθεν πολλὰς τὰς ἀτοπίας τικτομένας, μείζους δὲ τὰς ψυχικὰς ζημίας ὑφισταμένας, ὅρα τι ἐργάζεται. sc. Plato. Ἐπερωτήσεσι πρότερον χρησάμενος παρὰ τῶν εὖ εἰδότων, ὡς ἂν μηδὲ αὐτὸ τὸ καλὸν ἀβασάνιστον εἴη (τῆς γὰρ αὐταρεσκείας πόῤῥω νεύων, οὐκ ἦν τι, ὃ μὴ συμβουλίαις διεπράττετο), καινοτομεῖ τὰς ἐκνόμους παραδόσεις ὡς φιλοκάκους αἱρέσεις καὶ καθιστᾷ τὸ ἑαυτοῦ μοναστήριον ἄτερ δούλων, ἔξω τοῦ θήλεως ζώου δίχα ἐμπορικῆς ἄλλης προσόδου, ἅτινα καπηλικὰ κέρδη ὁ αὐτὸς θεῖος Βασίλειος ὀνομάζων, φευκταῖα εἴρηκεν. Γίνεται δὲ ἡ κατόρθωσις οὐκ ἀμογητὶ, ἀλλὰ γὰρ καὶ λίαν περιστατικῶς ἐκ τῶν συνασκουμένων ἀηθῶν ὄντων, καὶ ἐκ τῶν ἔξωθεν ἀντιπραττόντων τῷ ἀγαθῷ σκοπῷ, οὐκ ὀλίγων ὑπαρχόντων .... Ἥψατο τοιγαροῦν ὁ ζῆλος τῶν ἐγγύθεν, καὶ μετέλαβον τοῦ ἀγαθοῦ οἱ φιλόθεοι πόῤῥωθεν, κἀκεῖνος τὸ κλέος διαιωνίζον ἀπηνέγκατο. Εἰ δὲ καὶ ἄλλον ἔσχεν συναγωνιστήν τε και συλλήπτορα, φημὶ δὴ τὸν ταῦτα λέγοντα καὶ γράφοντα, τῷ πατρὶ τὴν χάριν ἀνεκτέον· παιδὶ γὰρ προσήκει τὸ πάντα πατρώζειν, καὶ ὅλον ἑαυτὸν ἐμπαρέχειν τῷ γεννήτορι. (Migne, l. c., col. 825.) His verbis laudans Platonem Theodorus se ipsum modeste nonnisi cooperatorem ad reformandum monasterium appellat.

est; sed eodem Platone moliente renuit suscipere regimen confraternitatis, quae iam ad centenarium numerum pervenerat. Verumtamen Plato morbo correptus convocavit fratres, quorum communi suffragio Theodorus, qui tunc tricesimum annum agebat, monasterio Saccudionensi praepositus est. Qua praefectura fungens Theodorus, etsi vita iam propria indesinenter ad suscipiendos virtutis labores adhortabatur, tamen etiam ter in hebdomada post preces matutinas catechesibus vel homiliis monachos excitabat.[1])

Illo autem tempore factum est, ut Constantinus VI imperator, Irenes filius, uxore legitima dimissa illegitimo thoro se cum Theodote cubicularia coniungere tentaret. Quod scelus castigans Theodorus cum decem nobilioribus monachis variis cruciatibus vexatus Thessalonicam deportatus est. Sed Irene imperio iterum potita revocavit Theodorum exsulem, qui in suum monasterium reversus et honorificentissime a tota civitate ipsaque imperatrice susceptus monachos undique dissipatos collegit. Quo exsilio fama monasterii Saccudionensis adeo aucta erat, ut multi et illustrissimi viri mundo renuntiantes se regimini Theodori committerent.[2])

Propter Saracenorum autem incursiones Theodorus se cum suis intra Constantinopolim recepit, ubi ipsius monachis perinsigne Studii monasterium, quod a Constantino Copronymo monachorum acerrimo inimico fere orbatum erat, incolendum traditum est. In quo Studii monasterio, cum discipulorum undique confluentium multitudo ad millenarium numerum pervenisset, Theodorus legislatoris munere fungens regulas optimas monachis observandas tradidit.[3]) Atque primum fratrum praestantissimos elegit, ut inspicerent, si quid non recte ab aliis ageretur, et ad communem magistrum referrent, hosque propriis et idoneis nominibus appellavit epistemonarchas, taxiarchas, observatores, excitatores. Praeterea aliquot eminentiores constituit, e. g. alium, ut secundas a praefecto obtineret, alium oeconomum, alium suboeconomum aliosque aliis nominibus. Atque his omnibus ad varia ministeria deputatis scripsit regulas iambicis versibus compositas, in quibus omnia monasterii officia a dignitate hegumeni usque ad infimum tractata

1) Vita II. cap. 10—13.
2) Vita II. cap. 14—19.
3) Vita II. cap. 20—21.

sunt. Statuit denique poenas congruas fratribus ex inani causa ad divinorum hymnorum synaxim sero concurrentibus vel ministerio suo statuta hora non fungentibus aut vas frangentibus aut excessum aliquem vel contumeliam proximo suo inferentibus.[1]) In eo autem maxime studium eius positum erat, ut in monasterio rerum omnium communio et aequalitas servaretur; quapropter constituit, ut communia essent omnia, etiam vestes, ut unusquisque sortiretur ea quidem, quibus indigeret, proprium autem nihil sibi vindicaret.[2])

Quantopere autem monachi in monasterio Studiensi scientiis artibusque vacaverint, patet ex iis, quae in Vita s. Theodori narrantur[3]): Una cum summa coenobiticae disciplinae

---

[1]) Vita II. cap. 21 ...... Οὕτω καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς Μωϋσῆς ποιεῖ, λαβὼν ἐκεῖθεν τὰς ἀφορμάς, εἰ καὶ μικρόν τι περὶ τὴν κλῆσιν διαφέρεται· προχειρίζεται μὲν γὰρ διακονιῶν κεφαλάς, τίθησι δὲ τὰς ὀνομασίας οἰκείας τῷ ἐπιτηδεύματι, ἐπιστημονάρχας καὶ παιδευτὰς καὶ ἐπιτηρητὰς τούτους ἀποκαλέσας· καθίστησι δὲ καὶ ἐν ἄλλαις προσηγορίαις τοὺς ἁπάσης τῆς ἀδελφότητος μᾶλλον ὑπερεξέχοντας, οἷον τὸν τὰ δεύτερα φέροντα, τὸν οἰκονόμον, τὸν παροικονόμον, καὶ τοὺς ὡς ἄλλως ὠνομασμένους· ἐκανόνισε μέντοι καὶ πᾶσι τοῖς πεπιστευμένοις τὰς διαφόρους διακονίας ἀνὰ μέρος, διὰ στίχων ἐκ μέτρων ἰαμβικῶν. Μᾶλλον δὲ σαφέστερον εἰπεῖν ἀπὸ τῆς κυριωτάτης καὶ πρώτης, φημὶ δὴ τῆς τοῦ ἡγουμένου ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ ὀψοποιοῦ καταπαύσας· ποιήσας ἐν ἑκάστῳ τῶν τε ἐπιβαλλόντων καὶ τῶν μηδαμῶς προσηκόντων τὴν καθ' ὑπόθεσιν εἴδησιν· διωρίσατο δὲ συνεκδοχικῶς καὶ τοῖς διαμαρτάνουσι τῆς ὀφειλομένης σπουδῆς καὶ καθυστεροῦσι, κατά τινα γοῦν ἀπειρημένην αἰτίαν, ἐπὶ τῆς τῶν θείων ὕμνων συνάξεσιν· ἔτι γε μὴν καὶ τοῖς ἐπὶ πᾶσι τῶν ἀδελφῶν ὑπηρεσίᾳ συντεταγμένης ὥρας ἀποτυγχάνουσιν, ἤτοι σκεῦος συντρίβουσιν, ἢ παροινίαν τινὰ καὶ φαυλισμὸν πρὸς τὸν πέλας ποιουμένοις, ἀνάλογον ἐπιτίμησιν τεθεικώς. (Migne, l. c., col. 261.)

[2]) Vita I. cap. 34, Vita II. cap. 22.

[3]) Vita II. cap. 29: .... μετὰ γὰρ τῆς εἰς ἄκρον κοινοβιακῆς εὐταξίας καὶ τῆς πρακτικῆς ὡς ἔνι φιλοσοφίας, οὐδὲ τῶν λογικῶν ἀμέτοχοι καθεστήκεσαν τεχνῶν· ἀλλὰ καὶ γραμματικῆς παρ' αὐτοῖς ἐφιλοπονεῖτο κατόρθωσις, δι' ἧς ἥ τε πρὸς τὸ γράφειν ὀρθῶς ἐγγίνεται τοῖς πεπονηκόσιν εἴδησις, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν ἐντυποῦται αὐτοῖς ἠθικότης· καὶ φιλοσοφίας δὲ τεχνολογία καὶ δογμάτων πατερικῶν ἀποστήθησις, δι' ὧν πάσης αἱρέσεως φληνάφους ἀνατρέπειν εἶχον ἰσχνομυθίας, συλλογισμοῖς ἀληθείας καὶ συμπεράσμασι χρώμενοι· ἐξ ὧν σοφώτατοί τε καλλιγράφοι καὶ ἱεροψάλται, κονδακάριοί τε καὶ ᾀσματογράφοι, ποιηταί τε καὶ ἀναγνῶσται πρώτιστοι, μελισταί τε ἀοιδόπολοι ἐν Χριστῷ ἐξεφάνθησαν· ὁμοίως δὲ καὶ αἱ τῶν βαναύσων τεχνῶν ἐπιτηδεύσεις καθ' ὅλου ὡς εἰπεῖν παρ' αὐτοῖς ηὑρίσκοντο· ὅθεν ὑφάνται τε καὶ ῥαφεῖς, σκυτοτόμοι τε καὶ σκηνοποιοί, λεπτουργοί τε καὶ οἰκοδόμοι, κανοποιοί τε καὶ μαλακουργοί, καὶ οἱ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τὰ λειτουργικὰ κατασκευάζοντες σκεύη, παρὰ τῷ ἐπιγείῳ τούτῳ ἐθεωροῦντο οὐρανῷ· πάντων μετὰ εὐταξίας καὶ ῥυθμοῦ ἐν τοῖς τόποις καθεζομένων τῶν διακονιῶν αὐτῶν, καὶ τὰ θεῖα τοῦ Δαυὶδ τῷ τῶν χειρῶν ἔργῳ ἀναμιγνύντων τερετίσματα· καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ἀμπελῶνα Κυρίου Σαβαὼθ

practicaeque quantum licet philosophiae perfectione, ne liberalium quidem artium expertes erant. Sed et grammaticae apud eos accurata doctrina tradebatur, qua recte scribendi forma studentibus imprimitur et legendi usus ingeritur: insuper philosophiae artificium et paternorum dogmatum memoriter recitatio: quibus adiumentis ad cuiusvis haereseos nugas evertendas acumen disserendi acquirebant, veracibus syllogismis utendo et conclusionibus. Ex qua disciplina scitissimi calligraphi, hieropsaltae, contaciarii et canticorum auctores, poetae, lectores eximii, melodi et versificatores in Christo emerserunt. Similiter artium quoque plebeiarum exercitia omnium propemodum apud ipsos reperiebantur; unde textores, sartores, sutores, tabernaculorum vel stragulorum factores, minutorum operum artifices, architecti, canistrorum et delicatarum rerum opifices; item qui igne ac ferro vasa utensilia operantur, in hoc terrestri caelo conspiciebantur; qui omnes bene composito ordine ac regula in officinis quisque suis sedebant et divinas Davidis cantilenas manuum labori admiscebant.“ Tales erant labores, talia studia monachorum Studitanorum. Nonnulli ex iis, qui eximio Theodori magisterio exculti erant, in diversa loca discurrentes splendida monasteria condiderunt, quae etiam aetate auctoris Vitae s. Theodori Studitana appellabantur.

Reliquum est, ut extremam vitam Theodori molestiis ac laboribus refertam explicemus. Nicephorus enim imperator, qui eiecta Irene (a. 802) imperii gubernacula ceperat, sacerdotem illum, qui adulterinis imperatoris supradicti nuptiis benedixerat, in pristinum gradum sacerdotalem restitutum esse voluit. Patriarcha igitur Constantinopolitanus veritus, ne quid imperator atrocius adversus Ecclesiam moliretur, voluntati eius satisfecit; qua de causa novum dissidium et opinionum confusio tam episcoporum quam monachorum orta est. Theodorus vero, cum consilio imperatoris contradiceret, iterum in exsilium missus est; mo-

εὐκληματοῦντα, καὶ ὄρη κοσμικῆς δυναστείας ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ καλύπτοντα· ἀλλὰ καὶ τὰς νοητὰς αὐτοῦ ἀναδενδράδας ὑπερηρμένας τῶν κέδρων τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕως θαλάσσης τὰ κλήματα αὐτοῦ ἐκτεταμένα, καὶ ποταμῶν ἄχρι τὰς παραφυάδας αὐτοῦ· ἔνιοι γὰρ τῶν προβεβηκότων πόνων τε ἀρετῆς καὶ ἡλικίᾳ γήρως τῆς αὐτοῦ μεγίστης μαθητείας, ἀφορμὴν ξενητείας τὴν ὑπόθεσιν τῆς προειρημένης ἐπιδραξάμενοι διατάσεως, μετὰ τὸ ἀφεθῆναι αὐτοὺς τῶν καθείρξεων, ἢ καὶ πρὸ τούτων διεσπάρησαν κατὰ διάφορα τῆς ὑπ' οὐρανὸν κλίματα, ἐν οἷς καὶ σκηνώσαντες, κάλλιστα τῇ συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος συνεστήσαντο μοναστήρια, τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Στουδιώτου μέχρι τοῦ νῦν ἐπιφερόμενα. (Migne, l. c., col. 273, 276.)

nachi autem Studitani intra proprium monasterium custodiae militari traditi variis modis vexabantur.[1] Nicephoro tamen in expeditione adversus Bulgaros perempto Theodorus a successore eius Michaele Curopalate (a. 811) monasterio suo restitutus est.[2]

Cum autem Leo Armenus imperator factus (a. 814) bellum adversus sacras imagines instauraret, Theodorus propter fidei catholicae defensionem usque ad obitum per duodecim annos carceribus et exsilio vexatus est.[3]

§ 3. De reformatione instituti Basiliani a Theodoro Studita peracta.

Status Ecclesiae Orientalis post Basilii Magni obitum tristissimus factus est tum propter pugnas christologicas, in quibus christiani plus disputationibus de fide quam vitae ad normam fidei agendae intenti erant, tum propter machinationes imperatorum Byzantinorum, qui magis magisque Ecclesiam ancillam potestatis civilis fecerunt. Quae cum ita essent, nihil mirum quod illis temporibus disciplina monasteriorum in Oriente relaxata est Regulaeque Basilii, quae olím tot monasteriis norma vitae ac disciplinae erant, paulatim in oblivionem venerunt.

Sicque saeculo octavo monachi, teste Theodoro Studita, alia ex Basilii legibus desumebant, alia vero, ut placuit, omittebant.[4] Et magna erat in monasteriis confusio et inobedientia, quia singuli nitebantur humanis consuetudinibus vicinorumque institutis, quae Dei legibus plane adversabantur malebantque huius et illius praepositi, quam divinorum patrum vitam obser-

---

1) Vita II, cap. 25—27.

2) Vita II, cap. 28.

3) Vita II, cap. 30—68.

4) S. Theodori Studitae Testamentum: Συνομολογῶ δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὸ μοναδικὸν σχῆμα ὑψηλόν τε εἶναι καὶ ἐπηρμένον, καὶ ἀγγελικόν, καθαρτικόν τε πάσης ἁμαρτίας διὰ τελείας ἐπιβιώσεως· εὔδηλον κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν ἀσκητικῶν τοῦ θείου καὶ μεγάλου Βασιλείου διεξαγόμενον, καὶ οὐκ ἐξ ἡμισείας· ὥς πή τινες τὰ μὲν αἱρούμενοι, τὰ δὲ ἐπαφιέντες· ὥστε μὴ εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τῇ θείᾳ κλίμακι ἀποδεδειγμένων τριῶν καταστάσεων, αἱρετὸν ἄλλως πως νομίμως ἐπιβιῶναι· οὐ μὴν οὔτε δοῦλον κεκτῆσθαι, οὔτε κτῆνος τῶν ἐκ τοῦ θήλεως γένους, διὰ τὸ ἀνοίκειον τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἐπικίνδυνον ταῖς ψυχαῖς. (Migne, l. c., col. 1816.)

vare.[1]) Qua de legum violatione valde dolens Theodorus omne studium in eo impendit, ut monasteria ad strictam observationem Basilii Magni Regularum reverterentur.[2]) Nicolao igitur in praefecturam electo in ep. X sic praecipit[3]): „Ne transgrediaris leges et regulas patrum, praecipue sancti patris nostri Basilii: sed quidquid agas dicasve, tanquam testimonium ex sacris litteris habeas aut ex paterna consuetudine, id age, sine divini praecepti praevaricatione." Et archimandritae Gotthiae haec scribit[4]): „De aliis quorsum a nobis quaesitum est ut respondeamus? cum vos divinitus edocti librum magni Basilii a Deo exaratum habeatis, dicentem quae monasticae seu coenobiacae vitae salutaria sunt et utilia, absque quo nec gubernare digne Deo possit praeses nec utiliter gubernari subditus. Ille de quolibet et argumento et materia sacrae vitae coenobiacae propria interrogatus per Spiritum sanctum respondet, ut qui eius ductum sequitur, ductum sequatur Spiritus sancti, qui ei non credit, Christo, qui per eum locutus est, non credat." Denique monacho cuidam Basilio inculcat Regulas Basilii Magni in monasteriis tam virorum quam mulierum observandas esse, si velint sine offensione et reprehensione vitam agere.[5])

---

[1]) Lib. I epist. VIII: Σήμερον γάρ, καθὼς αἱ λοιπαὶ φωναὶ τῆς ὁσιότητός σου, ἀκρισία πᾶσα καὶ ἀνυποταξία· ἐπερειδομένων τῶν πάντων σχεδὸν εἰπεῖν ταῖς ἀνθρωπίναις συνηθείαις, καὶ ταῖς τῶν προσεχεστέρων διακρατήσεσιν, ἐξ ἐναντίας ἐχούσαις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· καὶ μᾶλλον αἱρουμένων τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος ἡγουμένου παρατηρεῖν τὸν βίον, ἢ τῶν θεσπεσίων Πατέρων ἡμῶν. (Migne, l. c., col. 936.)

[2]) Cf. pag. 3 not. 1.

[3]) Lib. I epist X: Οὐ παραβῇς τοὺς νόμους καὶ κανόνας τῶν Πατέρων, πρό γε πάντων τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου· ἀλλὰ πᾶν ὅτι ποιεῖς ἢ λέγεις, ὡς μαρτυρίαν ἔχων ἐκ τῶν Γραφῶν πράξεις, ἢ ὡς ἐκ πατρικῆς σου συνηθείας, ἄνευ παραβάσεως ἐντολῆς Θεοῦ. (Migne, l. c., col. 941.)

[4]) Lib. II epist. 164: Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων, τί καὶ ἐπεζητήθημεν ὅλως ἀποκριθῆναι; ἐχόντων ὑμῶν τῶν θεοδιδάκτων τὴν θεοχάρακτον βίβλον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, διδάσκουσαν τοῦ μοναδικοῦ, εἴτ' οὖν κοινοβιακοῦ βίου τὰ σωτήρια καὶ ὀνησίφορα· ἧς χωρὶς οὐκ ἔστιν οὔτε καθοδηγῆσαι θεοπρεπῶς, οὔτε καθοδηγηθῆναι λυσιτελῶς, καὶ ἄρχοντα καὶ ἀρχόμενον. Ἐκεῖνος ἐρωτώμενος ἐπὶ πάσῃ ὑποθέσει καὶ ἀφορμῇ τῆς ἐν κοινοβίῳ ἱερᾶς ζωῆς, διὰ Πνεύματος ἁγίου ἀποκέκριται· καὶ ὁ ἐκείνῳ στοιχῶν, ἐστοίχησε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ὁ δ' αὐτῷ ἀπειθῶν, ἠπείθησε τῷ ἐν αὐτῷ φθεγξαμένῳ Χριστῷ. (Migne, l. c., col. 1520.)

[5]) Lib. II epist. 182 (Migne, l. c., col. 1564.)

At Theodorus, ut vitam eius depingentes iam ostendimus, non solum Basilii Magni scriptis, praecipue illis πρὸς μονάζοντας delectatus est, sed etiam mores suos iisdem conformavit.[1]) Et tirocinio peracto Platone hegumeno approbante in monasterio Saccudiensi et posterius Studitano consuetudines Regulis Basilii contrarias velut pestiferas haereses abscidit. Initio quidem multis repugnantibus non facilis erat illa reformatio monastica; sed paulatim monachi non solum vicinorum, sed etiam remotiorum monasteriorum ad archetypam Theodori vitam respicientes Studitanos aemulari coeperunt.[2]) Ita factum est, ut Theodorus mundo paene universo asceticae vitae splendoribus innotesceret. Immo propter accuratas eius traditiones stupendasque leges, quas monachis dedit, tanquam alter Basilius aetate sua celebratus est.[3])

Altera denique causa corruptae disciplinae monasticae erat despectus et conculcatio canonum, qui in variis Conciliis Basilii aetatem sequentibus ad res monasticas stabiliendas vel ad disciplinam monasteriorum coarctandam editi erant. Proinde Theodorus eo tetendit, ut universi illi canones strictius observarentur; quod quidem saepe inculcat monachis vel hegumenis monasteriorum, ut in ep. 14 et 20.[4]) Et quam inviolabiles canones illos ecclesiasticos censuerit, patet ex ep. 27, ubi Nicetae

---

1) Theodori Vita I cap. 13: .... Βασιλείου δὲ τοῦ μεγάλου τοὺς λόγους καὶ μειζόνως ἠσπάζετο, καὶ γλώσσης εἶχεν ἐντρύφημα, οἷα τὸν ἄνδρα εἰδὼς καὶ φιλοσοφώτατον τὰ θεῖα, καὶ τὸν πώποτε λογιώτατον· οὗ καὶ τῶν ἄλλων μὲν βιβλίων θαυμασίως ἐπηκροᾶτο καὶ πολλὴν οἵαν ἐξ ἑκάστης αὐτῶν ἐτρύγα τὴν ἡδονήν· τὴν δέ γε πρὸς μονάζοντας ἐκείνῳ πεπονημένην, οὐδ᾽ ἔστιν εἰπεῖν ὅπως καὶ περιεῖπε καὶ ἔστεργεν, ὅλος ὅλῃ συγχρώμενος, καὶ βίον ὅλον ταύτῃ ἐξακριβούμενος ..... (Migne, l. c., col. 128.)

2) S. Theodori or. XI (laudat. s. Platonis hegumeni) cap. 4 (Migne, l. c., col. 826). Cf. pag. 3 not. 1.

3) Vit. II cap. 1: ..... Καὶ ἦν ἀκόλουθον τοῖς φιλοπόνοις καὶ μὴ λίαν ἀναπεπτωκόσιν ἐξ ἀμαθίας τὸν νοῦν, τοῖς ἤδη πονηθεῖσι κατεντυγχάνειν, κἀκεῖθεν ἐκδιδάσκεσθαι τὴν ἅπασαν τοῦ πανιέρου Πατρὸς ὑπερανεστηκυῖαν τῶν πολλῶν βιοτὴν, καὶ τὸ ὠφέλιμον δρέπεσθαι, εἴπερ ἐθέλοιεν, θαυμάζειν τε τῆς σοφίας αὐτοῦ τὸ βάθος, καὶ τὸν τρόπον τῆς κοινοβιακῆς ἀναστροφῆς, τάς τε ἀκριβεῖς αὐτοῦ παραδόσεις καὶ θεοπρεπεῖς νομοθεσίας, ἃς ἐκεῖνος τοῖς αὐτοῦ νομοθετήσας καὶ παραδεδωκὼς μαθηταῖς, ἄλλος τις Βασίλειος ἐν τοῖς κατ᾽ αὐτὸν ἐφημίζετο χρόνοις. (Migne, l. c., col. 233, 236.)

4) Lib. I epist. 14 (Migne, l. c., col. 955), epist. 20 (Migne, l. c., col. 970).

patricio declarat[1]: „Leges ergo divinae sunt, domine, et canones, quibus ducitur quisquis pietatem colit, quibus nec addi quidquam fas est nec detrahi.“

Qua generali observatione praemissa ad singula merita Theodori Studitae de instituto Basiliano transeamus. Ac primum quidem exponemus quantam operam ille dederit, ut Regulae Basilii et canones Conciliorum ad res monasticas spectantes strictius observarentur; deinde ostendemus, quibus propriis institutis lacunas, quae in Basilii Regulis quoad quaedam practica exercitia monastica relictae erant, suppleverit.

§ 4. De praecipuis capitibus ad reformationem monasteriorum a s. Theodoro Studita peractam spectantibus.

A. De professione monastica.

Quoad aetatem ad professionem monasticam necessariam Theodorus inculcavit praeceptum Basilii Magni. Hic enim in can. 18 epist. canonicae secundae statuerat, ut professio virginitatis fieri posset ab anno aetatis decimo sexto et ultra; quem canonem, ut ex canone 40 Concilii Trullani patet, posteriores per analogiam ad professionem monasticam quoque extenderunt. Theodorus igitur valde dolens, quod ipsius aetate ante praedictum annum pueri ad professionem emittendam admittebantur, in libri II epistola 165 primitivam Basilii regulam observandam inculcat[2]: „Ceterum, ubi plane compotes rationis iam sunt

---

[1]) Lib. I epist. 27: Νόμοι τοιγαροῦν, ὦ δέσποτα, θεῖοι, καὶ κανόνες εἰσὶν οἱ ἄγοντες πάντα τὸν εὐσεβοῦντα· παρ' οἷς οὐκ ἔστιν οὔτε πρόσθεσιν, οὔτε ὕφεσιν ποιεῖσθαι. (Migne, l. c., col. 996.)

[2]) Lib. II epist. 165: Πλὴν ὅτι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ λόγου, ἤγουν ἀπὸ ἑκκαιδεκαετίας καὶ πρός, μεθ' ὧν καὶ τιμαὶ καὶ τιμωρίαι, ὥς φησιν αὐτός· παρ αὐτῶν ἐκκρίνεσθαι δεῖν, καὶ συνάπτεσθαι ταῖς ἀδελφότησι διὰ τῆς μοναχικῆς τελειώσεως προστέταχε· καὶ ἔκτοτε μετατιθεμένοδυς πρὸς τὸν κοινωνικὸν βίον, ἐξ ἀνατροπῆς πονηρᾶς, μηδὲ θύραν ἀνοίγεσθαι αὐτοῖς κατὰ ψιλὴν παράδοσιν [Cod. Reg. περίοδον] ἐξ ὧν ἀπέστησαν κεκέλευκεν. Ἔνδοθεν δὲ τοῦ προειρημένου ἔτους, εἰ μὴ αἱρουμένους τὸν ἐν παρθενίᾳ βίον, ἢ καὶ αἱρουμένους, ἀλλὰ μὴ θέλοντας καταρτισθῆναι πρὸς τὴν μοναχικὴν ζωήν, ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἀποπέμπεσθαι εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον· ὡς μὴ ὀνείδη ἀνάπτεσθαι τῷ ἱερῷ βίῳ. Ταῦτα δὲ ἐπεὶ οὐ πάντως γίνονται ἔν τισι καθὼς ἐντέταλται, ἀλλὰ ἀποκείρουσι νηπιόθεν ἢ καὶ κατὰ ἡλικίαν ἔννομον, ἀλλ' οὐ νομίμως, καὶ κατηρτισμένως· διὰ τοῦτο τὰ ἄνω κάτω· καὶ ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐξέστησαν. κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ μυριόδοξος παράδοσις, καὶ αὐτόκριτος νομοθεσία, οὐ διὰ φιλίαν, ἀλλὰ διὰ φιλαργυρίαν· οὐδὲ διὰ σωτηρίαν, ἀλλά διὰ φιλοκερδίαν. (Migne, l. c.. col. 1525.)

(sc. pueri), hoc est ab anno aetatis decimo sexto et ultra, tunc cum et honores et poenae locum habent, ut ipse (sc. Basilius) ait, de illis statui et fraternitati ipsos per monachicam perfectionem adiungi iubet: ex eoque tempore, si per improbam conversionem velint ad communem vitam transferri, nec ianuam illis, etiam minimo post tempore, aperiri voluit, ut ad ea redeant, quae reliquerunt. Intra dictum autem annum, qui non elegerint vitam virginalem, aut elegerint quidem, sed ad monachicae vitae perfectionem nolint contendere, hos secerni iubet et ad communem vitam amandari, ne sacrae vitae infamiam inurant.“ Mirandum quidem est, quod Theodorus canonem 40 Conc. Trull. circa aetatem ad professionem monasticam necessariam nullatenus respicit; sed notandum est hoc decreto Trullano sancitum esse, ut pueris decem annorum ab episcopis professio monastica parcissime concedatur; deinde obstabat huic canoni lex civilis [1]. secundum quam pueris sexdecim demum annorum permissum erat de bonis, quae habebant, testamenta facere.

Quoad durationem tirocinii vel novitiatus Theodorus aeque ac Basilius nihil praescribit, sed vult eum, cuius virtus spectata atque experta fuerit, sub multorum testimonio ad monachicam professionem introduci.[2]

Appendicis instar iuverit hic addere nonnulla de ritu, qui aetate Theodori in professíone monastica emittenda observabatur. Basilius quidem voluerat professionem monasticam esse expressam,[3] sed de caeremoniis nihil constat. Ex Theodori vero epistolis nonnulla ad hanc rem spectantia eruere possumus. Et quidem monacho apostatae, quem vult ad poenitentiam excitare, sic scribit[4]: „Ubi emissum ad sacram aram votum?

---

1) Novella 6. imperatoris Leonis Philosophi (Migne, s. gr. t. 137, col. 655).

2) Cf. libri II epist. 164 (Migne, l. c., col. 1522).

3) Basilii ep. can. secundae canon 19 (Opera Basilii edit. Bened. t. III pars altera, pag. 423. 424).

4) Libri II epist. 88: .... Ποῦ ἡ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βήματος ὁμολογία; ποῦ μάρτυρι Θεῷ τε καὶ ἀγγέλοις ὑποσχέσεις; ποῦ ἡ ὑποφαεινὴ φαιδρότης τοῦ σχήματος; ποῦ ὁ πνευματικῶς νοούμενος γάμος; ποῦ ὁ ὑπὲρ σοῦ τυθεὶς ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ; ποῦ τὸ εὐαγγελικόν τε καὶ ἀδελφικὸν ἀγαλλίαμα; ποῦ ὁ παρὰ πάντων ἱερώτατος ἀσπασμός; ποῦ ἡ ἐν τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ παράστασις; ποῦ ἡ τοῦ σώματός τε καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ θεία μετάληψις; ποῦ ἡ ὅλη φαιδρὰ καὶ ἀγγελοχαρμόσυνος τελετή; .... (Migne, l. c., col. 1333.)

Ubi sub Deo teste et angelis factae promissiones? Ubi fulgens habitus splendor? Ubi spiritales quae mente intelliguntur nuptiae? Ubi oblatus propter te Agnus Dei? Ubi fratrum ex Evangelii praescripto laetitia? Ubi sanctissimus omnium complexus? Ubi ad divinum altare accessus? Ubi corporis et sanguinis Christi divina perceptio? Ubi tota laetitiae plena et angelico par gaudio caeremonia?" Ut igitur ex hac epistola patet, professio monastica in sacrificio missae in conspectu totius confraternitatis emittebatur.

Ad quas caeremonias accedebat quoque detonsio capitis, quae a praeposito monasterii peragebatur.[1]) In Basilii quidem scriptis nulla fit mentio tonsurae monasticae; in epistola enim X Basilius[2]) tantummodo declarat monacho convenire habitum neglectum comamque squalidam, adeo ut, quae lugentes data occasione faciunt, ipse sua sponte prae se ferat. Demum saeculo septimo detonsionem capitis in professione monastica emittenda usitatam fuisse patet ex canonibus 42 et 43 Concilii Trullani.[3]) At aetate Theodori tonsura monachorum in oblivionem venit, ut perspici potest ex epistola eius ad Nicetam patricium quendam directa, ubi uberius explicat detonsionem capitis fieri iuxta veteres canones, qui comas ali vetant.[4]) In quanta autem aestimatione tonsura monastica fuerit, intelligitur ex Theodori epistola 137, ubi declarat[5]) tonsuram esse insigne vitae monasticae ideoque maxime reprehendit Procopium monachum, qui extra coenobium vitam agens promissam comam in morem eremitarum aluit.

---

1) Libri II epist. 164 (Migne, l. c., col. 1522); libri I ep. 27 (Migne, l. c., col. 933 seqq.); eiusd. libri ep. 14 Ignatio hegumeno: 'Αλλ' ἔδει μετ' ἐπιγνώσεως, ὃν οὐκ ἀπέκειρεν, ἀποπέμψασθαι ..... (Migne, l. c., col. 956).

2) Ep. 10 n. 6 (Opera Basilii edit. Ben. tom. III. pag. 104).

3) Can. 42 Conc. Trull. (Migne. s. gr. t. 137, col. 664, 665); Can. 45 eiusdem Conc. (Migne, l. c., col. 672).

4) Libri I epist. 27 (Migne, t. 99, col. 996): Ὅτι δὲ πρόσταγμα θεῖον, πρῶτον μὲν φανεροῖ ὁ 'Απόστολος (I. Cor. XI, 14)· ἔπειτα αἱ διατάξεις (Const. apost. lib. I. cap. 3)· εἶτα ὁ Χρυσόστομος· κατασκευάζων ἁμάρτημα ὁμολογούμενον εἶναι τὸ κομᾷν τοὺς ἄνδρας· τελευταῖον ὁ παρὰ τῇ ἕκτῃ ἁγίᾳ συνόδῳ κανών, προστάσσων καὶ ἀφορισμὸν τοῖς μὴ πειθομένοις (Syn. Trull. can. 96) .....

5) Libri II epist. 137: ... Τίς ἡ ἐργασία σου αὕτη· πεφευγότος κόσμον διὰ τῆς μοναχικῆς τελειώσεως καὶ οἴκαδε πάλιν ἀναστρέψαντος· λυθέντος δεσμῶν προπαθείας, τοῦτο γὰρ ἡ ἀποταγή, καὶ αὖθις δεθέντος τῇ συνοικήσει τῆς κυρίας τῆς

Denique ad professionem pertinebat traditio habitus monastici, ut patet ex libri II epistola 88, quam supra citavimus.[1] Quid autem habitus peculiaris monasticus significet, explicat Theodorus verbis divini sapientissimique Dionysii[2]: „Monachorum habitus virginitatis est professio et mysterium est monachicae perfectionis." Ceterum in nonnullis monasteriis tunc temporis geminus habitus dari solitus est; in epistola enim X libri I Theodorus Nicolao praeposito electo sic scribit[3]: „Ne dederis parvum, quem vocant habitum ac veluti post spatium temporis alterum velut magnum: unus enim est habitus, sicut et baptisma, quemadmodum in more fuit sanctorum patrum." Theodorus igitur vult unicum dari habitum.

Ex eadem epistola patet praepositi fuisse monasticum habitum tradere. Sed in epistola 203 libri II ad Irenam praepositam directa[4]) supponitur presbyteri esse monasticum habitum tradere (διδόναι σχῆμα μοναχῷ). Fortasse traditio habitus monastici fiebat per presbyterum, quando ipse praepositus presbyteratus dignitate carebat, nec non in monasteriis mulierum.

B. De voto paupertatis.

In reg. fus. 44 Basilius decreverat monachis negotiationes quaestusque cauponios utpote voto paupertatis adversantes fugiendos esse.[5] At saeculo octavo plane contraria consuetudo in multis monasteriis valebat; lucri enim causa servi et pecoris greges et feminei sexus iumenta acquirebantur. Theodorus igitur Platone hegumeno approbante turba servorum dimissa rebusque ceteris in eleemosynas datis strictam obser-

---

ὁμοζύγου, καὶ τῶν θεοφυλάκτων τέκνων; καὶ ὃ ἔτι ξενικώτερον, ἀποκαρθέντος τῷ τῆς ἑνιαίας ζωῆς ἰδιώματι, καὶ τελειωθέντος τῷ θείῳ μυσταγωγήματι, καὶ αὖθις καρηκομῶντος ἐρημικοειδεῖ πολιτεύματι; (Migne, l. c., col. 1437).

1) Cf. pag. 11 not. 4.

2) Libri II epist. 165: Τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα, παρθενίας ἐστὶν ἐπάγγελμα, καὶ μυστήριόν ἐστι μοναχικῆς τελειώσεως, κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ θείου καὶ πανσόφου Διονυσίου. (Migne, l. c., col. 1524.)

3) Libri I epist. 10: Οὐ δοίης ὅπερ λέγουσι μικρὸν σχῆμα, ἔπειτα μετὰ χρόνους ἕτερον ὡς μέγα. Ἓν γὰρ τὸ σχῆμα, ὥσπερ καὶ τὸ βάπτισμα, καθὼς οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐχρήσαντο. (Migne, l. c., col. 941.)

4) Migne, l. c., col. 1617.

5) Opera Basil. edit. Bened. t. II pag. 548.

vationem paupertatis ad mentem s. Basilii restauravit; quae quidem reformatio etiam ad alia monasteria tam vicina quam remotiora extensa est.[1])

Alia quoque decreta Basilii ad strictam observationem voti paupertatis spectantia eodem saeculo in oblivionem venerant; quamobrem Nicolao hegumeno electo sequentia praecepta inculcavit[2]): „Non possidebis ex hoc mundo quidquam nec tibi proprium repones vel unicum argentum. ..... Non erogabis res monasterii tui neque in vita, neque post mortem, sive eleemosynae titulo sive legati, in tuos olim necessarios, ut dictum est, et amicos ...... Curabis omnino ut inter fratres communia et indivisa sint omnia, et nihil cuiusquam proprium iure dominii, ne acus quidem.“ Immo in nonnullis monasteriis monachi paupertatis voti obliti amicos vel consanguineos heredes instituere solebant, ut patet ex epistola 98 libri II[3]): „Nolite aurum vobis ipsis colligere, ut, cum eritis in unum coacti, propinquis et amicis illud tribuatis: quoniam monasterio cura est rerum nostrarum. Non est hoc filiorum Dei, sed eorum, qui ea, quae carnis sunt, sapiunt. Quomodo igitur? ut in communem usum conferatur: et quidquid contigerit, fraternitati tribuatur: ut ex multorum symbola res coenobii constituatur. Haec a me idcirco dicta sunt, quod ad nos fama detulit esse quosdam, qui iam nunc ita statuant: Hoc pecus, inquiunt, et hoc indumentum, sive quidpiam aliud, volo tali relinquere. O miseriam, o dementiam.“ ....

---

1) Vit. Theod. II cap. 9 (Migne, l. c., col. 246). Oratio Theod. XI. in s. Platonem cap. 23 (Migne, l. c., col. 826). Cf. pag. 3 not. 1.

2) Libri I epist. 10: Οὐ κτήσῃ τι τοῦ κόσμου τούτου, οὐδὲ ἀποθησαυρίσεις ἰδιορίστως εἰς ἑαυτὸν μέχρι καὶ ἑνὸς ἀργυρίου ...... Οὐ χρήσῃ τοῖς τῆς οἰκείας σου μονῆς, οὔτε ζῶν, οὔτε μετὰ θάνατον, ἐλεημονητικῶς, ἢ κληρονομικῶς, εἰς τούς ποτε προειρημένους ἰδίους καὶ φίλους ..... Παραφυλάξεις πάντως τὸ τὰ πάντα τὰ ἐν τῇ ἀδελφότητι κοινὰ εἶναι καὶ ἀμέριστα καὶ μηδὲν κατὰ μέρος τοῦ καθέκαστον εἰς ἐξαυθέντησιν, μέχρι καὶ ῥαφίδος· (Migne, l. c., col. 940 seq.)

3) Libri II epist. 98: .... Μὴ θησαυρίζητε ἑαυτοῖς χρυσίον εἰς τὸ ἐν καιρῷ ἐπισυναγωγῆς παρασχέσθαι αὐτὸ ἰδίοις καὶ φίλοις· ὡς ὅτε τὸ μοναστήριον φροντίσει τὰ καθ' ἡμᾶς. Οὐ τέκνων Θεοῦ τοῦτο, ἀλλὰ σαρκοφρόνων· πῶς δέ; ἵνα τὸ κατὰ χρείαν γένοιτο, καὶ τὸ φθάσαν εἶναι προσενεχθῇ τῇ ἀδελφότητι, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ συστατικὸν εἴη τοῦ κοινοβίου. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ἐπειδὴ ἤκουσται ὅπερ τινες ἤδη ἀπεντεῦθεν ὁρίζονται. Τόδε, φησί, τὸ ζῶον, καὶ τόδε τὸ ἱμάτιον, εἴτ' οὖν ἕτερον, βούλομαι τῷ δεῖνι ἐᾶσαι. Ὢ τῆς ἀθλιότητος, ὢ τῆς ἀφροσύνης. Οὐκοῦν οὔτε τέκνον ὁ τοιοῦτος, οὔτε ἀδελφός· ἀλλ' ἀλλότριος, ἀλλὰ ἱερόσυλος, οὗ ἡ μερὶς μετὰ Γιεζῆ τοῦ κλέπτου. (Migne, l. c., col. 1852.)

C. De clausura et commercio cum externis.

Strictae clausurae leges a Basilio datae octavo saeculo neglectae iacebant. Sicque Theodorus vehementer dolebat, quod in monasteriis virorum feminas vel ancillas propter feminei sexus animalia habitantes animadvertit; quapropter operam dedit, ut a monesteriis removeret et feminas et feminei sexus animalia, quorum causa illae adhibebantur.[1])

Alias quoque Basilii regulas et canones Consiliorum ad clausuram et commercium cum externis spectantes Theodorus Nicolao electo praefecto inculcat, cum scribit[2]): „Non epulabere cum feminis, excepta matre tua secundum carnem et sorore, nisi vis aliqua et necessitas urgeat, sicut admonent sancti patres .... Non ineas familiaritatem cum canonica (sanctimoniali) neque muliebre monasterium ingrediaris, neque seorsum cum ulla colloquaris monacha vel saeculari, nisi necessitas compellat; ac tum quoque duabus utrinque personis astantibus; una enim, ut aiunt, calumniae obnoxia est ..... Non facies tibi diversorium, aut spiritualibus filiis tuis saecularem domum, in qua sint feminae: ita ut eam frequentes: sed apud religiosos potius viros diversari et necessaria vitae subsidia capere studebis."

D. De legitimo vel illegitimo egressu e monasterio.

Basilius in reg. fus. 36 declaraverat non licere monachis, qui semel se mutuo in eodem loco victuros professi essent, indifferenter discedere; eos vero, qui ex levitate se subduxissent, a fraternitatibus non esse admittendos; quod quidem statutum a canone 21. Conc. VII Oecumen. approbatum est.

At sequentibus temporibus monachi ex sola levitate monasterium, in quo renuntiationis pacta Deo teste pepigerant,

---

1) Orat. XI in s. Platonem cap. 23 (Migne, l. c., col. 826).

2) Libri I epist. 10: Οὐ συνεστιαθῇς μετὰ γυναικῶν, πλὴν τῆς κατὰ σάρκα μητρὸς καὶ ἀδελφῆς, οὐκ οἶδα εἰ μή τις βία καὶ ἀνάγκη, καθὼς παρακελεύονται οἱ ἅγιοι Πατέρες ..... Οὐ φιλιάσεις μετὰ κανονικῆς, οὐδὲ παραβάλῃς ἐν γυναικείῳ σεμνείῳ, οὐδὲ καταμόνας ὁμιλήσεις μοναζούσῃ ἢ κοσμικῇ, εἰ μήπου ἀνάγκη ἕλκοι· καὶ τότε δύο παρόντων ἐξ ἑκατέρου μέρους προσώπων. Τὸ γὰρ ἕν, ὥς φησιν, εὐεπηρέαστον ..... Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ καταγώγιον, ἢ τοῖς πνευματικοῖς σου τέκνοις οἶκον κοσμικὸν, ἐν ᾧ εἰσι γυναῖκες, ἐπὶ συχνῷ παραβάλλων· αλλ' ἐκλέξῃ εἰς ἀνδρῶν εὐλαβῶν τὰς παροδικὰς καὶ ἀναγκαίας χρείας ποιεῖσθαι. Quibuscum confer Basilii reg. fus. 33, reg. brev. 108 et 109, canonem 22 Conc. VIII Oecumen.

reliquerunt. Accidit quoque, ut eiusmodi monachi fugitivi in aliis monasteriis reciperentur; quod quidem disciplinae artiori nocebat. Quapropter Theodorus valde castigat et monachos apostatas et hegumenos, qui eiusmodi fugitivos in sua monasteria recipiunt. Sicque scribit Ignatio hegumeno fugitivum monachum repetens [1]: „Rationalis ovis nostra, frater ille, multiplici animarum interemptoris lupi fraude illectus, ab humili ovili nostro eiectus est susceptusque, ut cognovimus, in monasterio sanctitatis tuae ..... Nunc vero postquam tantum temporis effluxit et nulla reditus mentio, interogare libet, quo pacto discipulum meum pietas tua vel ignara retineat. Atqui oportebat, ut primum agnovit, quem non totonderat, dimittere: ut quae satis intelligit, quantum id habeat detrimenti. Scit enim, quid sanciat divinus magnusque Basilius, ut a nulla fraternitate recipiatur, qui a fratrum suorum contubernio resilivit. Quomodo enim consistere possint coenobia, nisi hoc caput prae omnibus observetur?“ Populum autem Antisarchensem, in cuius finibus Marcianus monachus apostata monasterium extruxit, revocat Theodorus [2] ad canones: „Marcianus discipulus noster, donec ad monasterium suum redeat, in quo renuntiationis suae pacta Deo teste pepigit, ligatus damnatusque manebit et communione, iuxta divinos canones, indignus. Non enim a nobis intentata et comminatio, sed a patribus Dei Spiritu afflatis. Huius ergo salutem si amatis, hortamini, ut ad sua redeat.“

---

[1]) Libri I epist. 14: .... Πρόβατον ἡμῶν λογικὸν ὁ δεῖνα ὁ ἀδελφὸς, δελεασθεὶς ὑπὸ τῆς πολυμεθόδου πανουργίας τοῦ ψυχοφθόρου λύκου, ἀπεξεώθη τῆς ταπεινῆς ἡμῶν ποίμνης, καί, ὡς ἔγνωσται ἡμῖν, προσεδέχθη ἐν τῇ μονῇ τῆς ὁσιότητός σου ...... Ἐπεὶ δὲ τοσοῦτος χρόνος παρίππευσε, καὶ οὐδαμοῦ ἡ ανάλυσις, ἐρωτηθῆναι βούλομαι, ποίῳ τρόπῳ τὸν μαθητήν μου ἐπικρατεῖ ἡ θεοφίλειά σου, ὡς ἀγνοοῦσα. Ἀλλ' ἔδει μετ' ἐπιγνώσεως, ὃν οὐκ ἀπέκειρεν, ἀποπέμψασθαι· ὡς γινώσκουσα πολὺ τὸ ἐπιβλαβές. Ἐπίσταται γὰρ τί νομοθετεῖ ὁ θεῖος καὶ μέγας Βασίλειος, τοῦ ἀπρόσδεκτον εἶναι ἐν πάσαις ταῖς ἀδελφότησι, τὸν ἀποπηδῶντα τῆς τῶν οἰκείων ἀδελφῶν συναφείας. Πῶς γὰρ ἂν καὶ συσταίησαν τὰ κοινόβια, εἰ μὴ τοῦτο παρατηρηθείη πρό γε πάντων τὸ κεφάλαιον; (Migne, l. c., col. 956).

[2]) Libri I epist. 19: Μαρκιανὸς ὁ μαθητὴς ἡμῶν ἕως ἂν ὑποστρέψῃ ἐν τῷ οἰκείῳ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ τὰς συνθήκας ἔθετο ὑπὸ μάρτυρι Θεῷ τῆς ἀποταγῆς αὐτοῦ, ἔσται δεδεμένος καὶ κατακεκριμένος καὶ ἀνάξιος τῆς κοινωνίας, καθ' οὓς ἔγραψε θεοκελεύστους κανόνας. Οὐ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἡ ἀπηρτημένη ἀπειλὴ, ἀλλ' ἐκ θεοπνεύστων Πατέρων. Τοῦτον τοίνυν εἴπερ ἀγαπᾶτε σώζεσθαι, νουθετήσατε ἀνθυπονοστῆσαι εἰς τὰ οἰκεῖα (Migne, l. c., col. 968.)

Deinde pari modo ac Basilius vituperavit Theodorus eos monachos, qui vita coenobitica derelicta solitariorum modo vitam egerunt. Sicque in sermone catechetico 69 monachis hoc exemplum narrat [1]): „Jam enim scitis sine dubio, quid infelix Alexander admiserit. Abiuravit et obedientiam et professionem. Quod unde contraxit, nisi quod solitarius obiret (quod equidem frequenter solitariis obiecto) studioque nummorum Judaico flagraret?“ Immo ne persecutionis quidem tempore passus est monachos dissipatos solitariam vitam agere; in sermone enim catechetico 87 sic pronuntiat [2]): .... „Igitur necesse est inprimis eum, qui oppugnetur, minime solitarium degere, quin cum altero fratre convivere, siquidem: Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, inquit Dominus.“ In sermone denique 13 haec loquitur: [3])“ Etenim quam defensionem sibi parabunt ad horrendum Christi tribunal, qui obedientia proiecta solitarii degant, qui huc, illuc obeant errones ....? Ac poteram sane omnino aciem admovere ex praecepti iussu, sed quoniam incumbit persecutio, adhuc differo, si nunc tandem e diaboli laqueis resipiscant, qui ab eo capti ad arbitrium teneantur. Ceterum vos Deo macti, qui una insimul estis, duo, tresve, quodque amplius est, et encomio maius, coenobiace vitam ducitis.“ .....

Nihilominus Theodorus ex duplici causa monacho permittit, ut e suo monasterio secedat. Ac primum quidem iuxta mentem Basilii approbat secessum, quando ab aliqua confraternitate ad munus praefecturae expetitur; quapropter scribit Euprosynae hegumenae, quae eiusmodi casum ipsi proposuit, in hunc modum [4]): ..... „Nam si iam perfecta et consummata est disci-

---

1) Serm. 69: Ἤδη γὰρ πάντως ἠκούσατε τί πέπραχεν Ἀλέξανδρος ὁ δύστηνος. Ἐξηρνήσατο καὶ τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν ὁμολογίαν. Καὶ πόθεν τοῦτο πέπονθεν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὸν μεμονωμένον, ὃ πολλάκις ἐγκαλῶ τοῖς μεμονωμένοις, ἐκ τοῦ φιλάργυρος γενέσθαι κατὰ τὸν Ἰούδαν. (Migne, l. c., col. 602.)

2) Migne, l. c., col. 622, 623.

3) Ibid col. 526.

4) Libri II epist. 196: ..... Εἰ μὲν γὰρ τελεία οὖσα καὶ κατηρτισμένη ἡ μαθήτρια, πρὸς τὸ ἄλλων ἀδελφῶν καθηγεῖσθαι, ἤδη ὑποζητουμένης ἀδελφότητος, οἰκονομία τὸ τοιοῦτον, καθὼς φησιν ὁ ἅγιος Βασίλειος, καὶ οὐ διάστασις. Ἄπαγε, καὶ γοῦν ἀπὸ τοῦ ἄρχεσθαι καλῶς, ἄνεισί τις ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἐννόμως ...... Ἔστι γοῦν καὶ ἑτέρα οἰκονομία ἐν τοῖς Πατράσιν ἡμῶν τεθεωρημένη· ὁπόταν ψυχὴ δυστροπεύουσα, μετὰ πολλὴν καὶ μακρὰν ἐπιμέλειαν, αἱρῆται μεταπεσεῖν εἰς ἄλλην ἀδελφότητα, ὡς ἐκεῖσε χρησιμεύειν μέλλουσα, κατὰ μίμησιν τῶν μεταφυτευομένων

pula, ut sororibus aliis praefici possit et a sororum communi expetitur, dispensatio haec est, sicut ait s. Basilius, et non dissidium; absit. Utique ab eo, quod quis sub imperio rite fuerit, ascendit, ut legitime imperet.“ Hoc autem loco Theodorus ante oculos habet Basilii reg. fus 36, ubi sic legitur: „Ceterum si alius alio trahatur propter Domini mandatum, tales non submovent se, sed munere ac ministerio suo funguntur.“ Praeterea Theodorus permittit secessum, quando monachus moribus difficilis cum licentia sui hegumeni ad aliud monasterium transit, ubi progressus facere possit. In eadem enim epistola ad Euphrosynam hegumenam directa sic prosequitur [1]: „Est porro et altera dispensatio, quae apud patres nostros cernitur: quando anima ingenio et moribus difficilis post multam et longam diligentiam ad aliam congregationem, tanquam utilis ibi futura, transire delegerit, arborum ritu quae ab uno in alium locum transplantantur. Et hoc ergo si feceris, subest aliqua ratio: utrisque videlicet, tum ea, quae dimittit, tum ea, quae recipit, adiuvantibus se mutuo, ut apostolicum praeceptum impleatur: Alter alterius onera portate, et sic adimplete legem Christi.“ Similiter dicit Theodorus in epistola 164 libri II [2]: „Eum autem, qui rescissus est, ab altero suscipi humanitatis gratia, non est praeter fas et aequum; si modo peritior medicus inveniatur, qui eum sanet nec a pereuntibus simul abducatur.“ Similiter canone 21 Conc. VII Oecumen. permittitur, ut monachus alienus in numerum fratrum referatur praefecto eius monasterii, a quo discessit, consentiente.

E. De praefectis vel hegumenis.

Quod attinet ad electionem hegumenorum, Theodorus vult servari Basilii reg. fus. 43, in qua statuitur, ut unus e praestantioribus monachis alius monasterii eligatur. Etsi enim ipse in Testamento suo quendam solitarium spectatae fidei

---

δένδρων ἐκ τοῦδε εἰς τόνδε τόπον. Ἐὰν οὖν καὶ τοῦτο ποιήσειας, ἔχει τινὰ λόγον· ἀμφοτέρων δηλονότι, τῆς τε ἐπιδιδούσης καὶ τῆς ἐπιδεχομένης, συναιρομένων ἀλλήλαις. πληρουμένου τοῦ ἀποστολικοῦ παραγγέλματος· Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. (Migne, l. c., 1594, 1596.)

1) Cf. pag. 17 not. 4.

2) Libri II epist. 164: ... Ἐὰν δὲ ἄλλῳ δυνατὸν ἢ τὸν ἐκκοπέντα προσί, κασθαι κατὰ φιλανθρωπίας τρόπον, οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος· εἴ γε εὑρεθείη ἐπιστημονικώτερος ἰατρεύειν, ἀλλὰ μὴ ἀπολλυμένων συμπεριφερόμενος. (Migne, l. c., col. 1521.)

fratribus eligendum commendat, tamen declarat[1]): „Deinde quem ipsi communi calculo divinitus, paterno consilio praeeunte, praeficietis, (in quo enim consenserit fraternitas universa), et huic ego libens volensque suffragor. Verum ades, pater ac frater, quicunque futurus es: en fidei tuae trado in oculis Dei electorumque angelorum eius totam in Christo fraternitatem, ut eam suscipias." Ceterum monachus ab alia confraternitate ad praefecturam electus sine consensu proprii praefecti hoc munus suscipere non poterat. Ita enim Theodorus scribit fraternitati Pelecetes[2]): Eumque vobis visum sit pastorem eligere dominum Sergium, religiosissimum fratrem nostrum, nisi dubitationis aliquid a domino Macario spirituali patri nostro intercedat, pergatis ab illo dirigi et gubernari, quem spiritualem Patrem elegistis, ad salutarem constantiam vestram et consummationem vitae Deo devotae." Cf. quoque epist. 196 libri II ad Euphrosynam hegumenam directam.[3])

Denique notandum est hegumenum electum non sine interventu eius episcopi, in cuius regione monasterium situm erat, in munus suum introduci solitum esse. Sic enim Theodorus praefectum a confraternitate Pelecetes electum monet[2]): „Sta igitur, quemadmodum decrevisti decretumque est a fratribus, quoad designetur sanctus antistes noster; et tunc exactius fient, quae iuxta leges et canones praestanda sunt."

---

[1]) Theodori Studitae testamentum: .... Ἀφίημι τοίνυν πρῶτον μὲν τὸν κύριον καὶ πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν τὸν ὁσιώτατον Ἔγκλειστον, καὶ πατέρα, καὶ φωστῆρα, καὶ διδάσκαλον. Αὐτὸς κἀμοῦ καὶ ὑμῶν προκαθέστηκεν ἐν Κυρίῳ, καὶ καθίσταται κεφαλὴ, εἰ καὶ ὑπεξήγαγεν ἑαυτὸν, διὰ Χριστομίμητον ταπείνωσιν τελῶν ἐν ἡσυχίᾳ· οὗ ταῖς ὁδηγίαις τε καὶ προσευχαῖς πιστεύω ὑμᾶς σωθήσεσθαι· εἴπερ καὶ τὴν δέουσαν πρὸς αὐτὸν ἀντεισφέροιτε εὐπείθειάν τε καὶ ὑπακοήν. Ἔπειτα ὃν ἐκ κοινοῦ ψήφου θεοπρεπῶς, προηγουμένης τῆς πατρικῆς βουλῆς, προστήσεσθε. Ἐφ ᾧ γὰρ εὐδοκεῖ πᾶσα ἡ ἀδελφότης, ἑπόμενόν ἐστι καὶ τὸ ἐμὸν θέλημα. Ἀλλὰ δεῦρο, ὦ πάτερ καὶ ἀδελφὲ, ὅστις ἂν εἴης· ἰδοὺ παρατίθημί σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα, ὅπως αὐτὴν εἰσδέξῃ. (Migne, l. c., col. 1818.)

[2]) Libri II epist. 146: ... Καὶ καθὼς ᾑρετίσασθε ἑλέσθαι ποιμένα τὸν κύριον Σέργιον τὸν εὐλαβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν· εἴπερ μή ἐστί τι πρὸς τὸν κύριον Μακάριον τὸν πνευματικὸν ἡμῶν Πατέρα ἐνδοιάζον· ἐπιμείνητε εὐθυνόμενοι καὶ ἀρχόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, οὗ ἐξελέξασθε πνευματικοῦ πατρὸς, εἰς ἐπισύστασιν ὑμῶν θεόσωστον καὶ εἰς ἀποπεραίωσιν βίου θεοκλινοῦς ..... Στῆθι οὖν, καθὸ κέκρικας καὶ κέκριται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀρχιερέως· καὶ τότε γενήσεται ὃ δεῖ γενέσθαι νομιμώτερόν τε καὶ κανονικώτερον. (Migne, l. c., col. 1457.)

[3]) Cf. pag. 17 not. 4.

Quod vero attinet ad officia hegumeni, Theodorus dat praecepta sequentia: [1])

Etsi penes praefectum est potestas omnium monachorum, tamen ipse intentus esse debet curae animarum, alias vero curas ad res necessarias monasterii spectantes transferat in oeconomum aliosque ministros. Ceteroquin praefectus, penes quem est cura totius monasterii, a quovis ministro debet exigere rationem de munere demandato. Curare quoque debet, ut ter qualibet hebdomade faciat catechesim ad vesperum ad instruendos monachos; quod quidem praeceptum iam in Regula Pachomiana reperitur.

In gubernatione denique monasterii curare et prospicere debet, ne leges et regulas patrum, praecipue autem sancti Basilii transgrediatur neve ullatenus immutet, quam a patrio monasterio acceperit formam et regulam. Sicque monet hegumenos, ut in gravioribus rebus nihil statuant nisi duobus vel tribus monachis ad consilium adhibitis, denique ut regulas ad votum paupertatis et ad clausuram pertinentes stricte observandas curent.

F. De mutua coniunctione monasteriorum Studitanorum.

Coniunctio omnium monasteriorum, quae Theodori opera ad accuratiorem observationem Regularum Basilii canonumque Conciliorum redacta erant, stricto sensu erat nulla, sed eatenus connexus aderat, quatenus hegumeni singulorum monasteriorum Theodorum ut patrem venerati sunt ipsumque de variis quaestionibus ad gubernationem monasteriorum spectantibus interrogaverunt; quod quidem probatur variis epistolis, quas Theodorus ad monasteria vel hegumenos ipsorum direxit. Ad quam unionem servandam hegumeni in rebus gravioris momenti

---

[1]) Libri I epist. 10: Παραφυλάξεις πάντως τὸ ποιεῖσθαι τρισάκις τὴν κατήχησιν τῇ ἑβδομάδι, καὶ καθ' ἑσπέραν· ἐπειδὴ πατροπαράδοτον τοῦτο καὶ σωτήριον . . . Τὸ δὲ χρυσίον καὶ τὰ κατὰ χρείαν ἐγχειρίσεις τῷ οἰκονόμῳ τῷ κελλαρίτῃ. καὶ ὡς ἐπιβάλλει ἐν ἑκάστῃ διακονίᾳ· σοῦ προδήλως πάντων τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος καὶ μεταφέροντος ὡς ἂν βούλῃ ἑκάστην διακονίαν ἐν τῷ τυχόντι προσώπῳ καὶ ἀπολαμβάνοντος τὸν λόγον ἑκάστης διοικήσεως καθὸ ἐντέλλῃ. Οὐ ποιήσεις τι ἢ πράξεις κατ' οἰκείαν γνώμην ἐν παντὶ πράγματι, οὔτε ἐν προόδῳ, οὔτε ἐν πράσει καὶ ἀγορασίᾳ. οὔτε ἐν δοχῇ ἢ ἐν ἀποκρίσει ἀδελφοῦ, οὔτε ἐν ὑπαλλαγῇ διακονίας, οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν σωματικῶν, ἀλλ' οὖν οὐδὲ ἐν τοῖς ψυχικοῖς σφάλμασιν, ἄνευ βουλῆς τῶν προεχόντων ἐν γνώσει καὶ εὐλαβείᾳ, ἑνὸς ἢ δύο, ἢ καὶ τριῶν, ἢ καὶ πλειόνων, κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν· ὥσπερ ἐντέταλται Πατρικῶς.

consilium petere debebant ab iis hegumenis, quorum subditi antea erant. Sicque Nicolao hegumeno electo Theodorus praecipit[1]: „Ne deseras gregem tuum, ut ad alterum transeas vel ad maiorem dignitatem conscendas sine patris tui arbitrio.“ Denique monet ipsum, ne ullatenus immutet, quam a spirituali monasterio suo acceperit formam et regulam, neve transgrediatur regulas legesque sancti Basilii.[2])

§ 5. De additamentis s. Theodori Studitae ad Regulas Basilianas.

In Regulis Basilianis, desideratur ordo officii divini et ieiuniorum observandorum; quae lacunae a Basilio relictae demum a Theodoro Studita expletae sunt. Exstat denique Theodori opusculum, in quo poenae monasteriales, de quibus Basilius tantummodo obiter disseruit, ex professo illustrantur.

A. De ieiuniis monasterii Studitani.

Pervenit ad nos Theodori catechesis chronica[3]), in qua ieiunia per annum observanda exponuntur. Quorum ordo est hic:

1. Totius anni feria quarta et sexta monachi ieiunant et abstinent caseo, piscibus et oleo. Quodsi forte festa Deiparae, nempe eius Nativitas eiusque in templum Ingressus, festum quod Hypapante dicitur, Annuntiationis insuper et Assumptionis, in praedictos dies incidat, utuntur monachi oleo et psiscibus. Eadem exceptio fit in Praecursoris nativitate et apostolorum Petri et Pauli festo; in festis vero martyrum aut pontificum, si forte occurrant in feria IV vel VI, monachi piscibus non utuntur.

2. Praeterea sequentia ieiunia per annum fiunt.

a) Ante Nativitatem Christi observatur quadragesimale ieiunium; nempe in hebdomada tribus diebus, i. e. feria secunda, quarta, sexta, cavendo a piscibus oleoque ieiunatur. In pervigilio quoque Nativitatis Christi ieiunatur a piscibus et oleo, excepto Sabbato ac die Dominico; festo tamen

---

[1]) Libri I epist. 10: Οὐ καταλείψεις τὸ ποίμνιόν σου καὶ εἰς ἕτερον μεταβήσῃ, ἢ πρὸς μείζονα ἀξίαν ἐπαναδράμοις, ἄνευ πατρικῆς σου διαγνώσεως. (Migne, l. c., col. 941.)

[2]) Ibid.: Οὐ διαλλάξεις οὖν ὅνπερ παρέλαβες τύπον καὶ κανόνα παρὰ τῆς πνευματικῆς σου μονῆς ἐν ἅπασιν ἄνευ ἀνάγκης. Cf. pag. 8 not. 3.

[3]) Migne, s. gr. t. 99, pag. 1693 seqq.

ipso, quacunque die obvenerit, necnon sex diebus sequentibus ieiunium solvitur. Similiter ieiunatur in pervigilio Luminum; sed ipse dies Epiphaniae, in quamcunque diem inciderit, absque ulla abstinentia peragitur.

b) Hebdomadam proclamationis, i. e. hebdomadam, quae Sexagesimam praecedit, peragunt omni abstinentia liberam, nempe neque feria IV neque VI eiusdem hebdomadae ieiunant. In tyrophagiae hebdomada i. e. in hebdomada, quae Quinquagesimam praecedit, carne quidem abstinent monachi vel ob monastici ordinis memoriam vel ob typum novae puraeque vitae exhibendum, sed vescuntur post horam nonam caseo et ovis.

In sancta magna Quadragesima monachi semel in die, hora nona, vescuntur et quidem aridis (ξηροφαγία) aut etiam leguminibus absque oleo et vino. In hoc autem ieiunio sequentes exceptiones sunt observandae:

α. Sabbato et die Dominico ieiunium supradictum non observatur.

β. Sabbato et Dominica Palmarum comedunt monachi pisces ad honorem Christi, qui a ieiunio veniens convivio interfuit post Lazari suscitationem, vel etiam quia et haec est una de sacris Christi festis.

γ. Sancta magna hebdomada monachi prorsus ieiuni perstant, si fieri potest, absque etiam oleo et vino, nisi quod in nocturna vigilia sanctae passionis ob necessitatem et laborem aliquid bibunt.

δ. Magno Sabbato continuatur ieiunium usque ad vesperas, quibus absolutis caseum et pisces et ova monachi comedunt.

Totam vero hebdomadam, quae festum Paschae sequitur et quae διακαινήσιμος dicitur, liberam ieiunio agunt ad honorem Filii Dei, qui nos vivificavit. A secunda Thomae i. e. a Dominica in albis observant monachi feriis quarta et sexta abstinentiam a carne et caseo; tantummodo feria quarta Mesopentecostes quilibet cibus sumi potest, propterea quod est festum Domini.

Sancti vero Spiritus hebdomada pari modo ac Nativitatis et Resurrectionis libera ieiunio transigitur, nempe feria quarta et sexta huius hebdomadae non ieiunatur.

c) Tertium ieiunium, quod Apostolorum dicitur, incipit a prima Dominica post Pentecosten et terminatur festo Apostolorum; observatur autem feria II, IV et VI cavendo a piscibus et oleo, sicut ieiunium quadragesimale ante Nativitatem Christi. Attamen die Apostolorum duorum vel duodecim, si forte in feriam IV vel VI incidat, monachi neque carne neque caseo utuntur, sed piscibus tantum et oleo.

d) Pari ratione observatur ieiunium Deiparae (i. e. a primo usque ad XIV Augustum) feria II, IV et VI; die autem Transfigurationis, si forte sit feria II vel IV vel VI, piscibus et oleo utuntur monachi propterea, quod est sollemnitas Christi. Ipso autem die Dormitionis immaculatae Deiparae, si forte contingat feria IV vel VI, non utuntur carne vel caseo propter magnum tremendumque somni huius admirandi prodigium.

Denique in Decollatione divi Praecursoris, si sit feria IV vel VI, ieiunium non solvitur propter illam impiam necem, quae menti proponitur.

Appendicis instar quaeritur, utrum Theodorus Studita monachis usum carnis prorsus inderdixerit necne. Mea quidem opinione iuxta Theodorum Studitam usus carnis monachis erat concessus; nam nullo loco ipsius Catecheseos chronicae vel in aliis opusculis expresse usus carnis improbatur; quin immo textus Catecheseos chronicae pluribus locis supponit monachis uti carne licuisse. Nam Theodorus dicit a secunda Thomae (vel a Dominica in albis) feria IV et VI esse abstinentiam a carne et caseo [1]; deinde die Apostolorum, si forte incidat in feriam IV vel VI, monachos non uti carne vel caseo.[2] De tyrophagiae autem hebdomada sic habet [2]: „Nam in tyrophagiae hebdomada idcirco vetiti sumus, ut ego arbitror, a sanctis patribus carne vesci vel ob monastici ordinis memoriam vel ob typum novae puraeque vitae exhibendum." Supponitur igitur monachos quibusdam diebus vel temporibus anni carne usos esse; cur enim Theodorus totiens notasset, quibus diebus monachis usus carnis illicitus esset, si carne vesci ipsis prorsus non licuisset?

---

[1]) Migne, l. c., col. 1700.

[2]) Ibid., col. 1701; col. 1700.

Ut autem ieiuniorum tempora Theodorus designavit, ita et praecepta tradidit, quae spectant ad ciborum et potuum quantitatem et qualitatem et decentem in mensis ordinem, necnon ad quantitatem vestimenti, calceamentorum et lecti materiam.[1]

B. De s. Theodori Studitae constitutionibus, quae pertinent ad officium divinum.

Non constat, an aetate Basilii diurnae nocturnaeque preces in monasteriis secundam certam normam dispositae fuerint, praeterquam quod varietas precum psalmorumque in singulis horis usitata fuit. Neque sequentibus saeculis canon officii divini in monasteriis Orientis fixus reperitur. Ut in dioecesibus suis episcopi, ita et in monasteriis praepositi rationem officii divini persolvendi statuerunt. Sicque s. Sabas elaboravit pro Hierosolymitana Laura officii divini Τυπικὸν seu Ordinarium, quod postea a. ss. Sophronio Hierosolymitano patriarcha et Joanne Damasceno renovatum est.[2] Theodorus autem Studita longe breviorem ordinem officii divini recitandi monachis suis praescripsit[3]. Et valde dolendum est, quod hoc Studitae Typicon, cuius apographa in bibliothecis Barberina et Vaticana asservantur[4], nondum in lucem prodiit. At ut aliquam notitiam officii divini a Theodoro Studita ordinati acquirere possimus, subsidio nobis est Hypotyposis Studitana,[5] quae a quodam ipsius disciplo scripta cum alia, tum praecipue rationem officii divini iuxta praecepta Studitae continet.

Quam Hypotyposin nobis examinantibus sequentia quoad officium divinum notanda videntur:

1. Ex prologo[6]) constat usque ad aetatem Theodori varias fuisse rationes officii divini persolvendi, Theodorum vero Typicum scribentem excessus defectusque vitasse.

---

[1]) Hypotyp. Studitan. 28, 29, 38 (Migne, l. c., col. 1713, 1720).

[2]) Ad Typica Graecorum etc animadversiones Theodori Toscani Hieromonachi, Romae, typis s. Congr. de propaganda fide, 1864, pag. 5 et 6.

[3]) Ang. Mai, Biblioth. nov. t. IV, p. 102. Cf. Migne, s. gr. t. 99, col. 1691, 1692.

[4]) Migne, l. c., col. 55, 56. Cf. quoque notam antecedentem.

[5]) Ὑποτύπωσις καταστάσεως τῆς μονῆς τῶν Στουδίου. Migne, s. gr. t. 99, col. 1703 seqq.

[6]) Πολλῶν ὄντων καὶ διαφόρων τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς μοναστηρίοις κεκρατηκυιῶν ἄνωθεν παραδόσεων, καὶ ἄλλων ἄλλαις διοικουμένων τε καὶ ἰθυνομένων πρὸς τὴν τῶν

2. Officium quotidianum in sequentes horas dividitur. Ac primum officium diei erat ὁ ὄρθρος[1] i. e. matutinum officium, quod laudes αἵνους[2]) annexum habet. Semel quoque hoc officium matutinum appellatur ἑωθινὴ δοξολογία.[3]) Qua autem hora monachi per annum ad illud officium matutinum surrexerint, non liquet ex Hypotyposi; festo vero Resurrectionis surgebant transacta noctis secunda custodia, seu post horam sextam, incipiente septima.[3])

Post matutinum officium monachi paululum requiescebant usque ad diluculum, quo tempore horam primam cantabant.[4]) Similiter quoque celebrabantur hora sexta et nona. Tempore autem vespertino fiebat τὸ λυχνικὸν seu officium vespertinum. Ultimum denique officium erat τὸ ἀποδείπνιον, quod post coenam persolvebatur, i. e. Completorium.[5])

Attamen observandum est non omnes horas quovis die anni persolvi solitas esse. Aliquibus enim anni diebus, ut patet ex Hypotyposi, officio matutino et hora prima celebratis reliquae horae, ut sexta et nona, omittebantur;[6]) similiter et apodeipnion vel completorium quibusdam diebus non canebatur, sed eius loco trisagium in refectorio.[7])

3. Partes denique, ex quibus officium divinum constabat, sunt hae: psalmi, lectiones, cantica, quae variis nominibus in Hypotyposi nuncapantur.

οὐρανῶν βασιλείαν ὑποτυπώσεσι, μία τίς ἐστι τῶν πασῶν καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς κρατοῦσα παράδοσις, ἣν παρειλήφαμεν πρὸς τοῦ μεγάλου Πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ τοῦ Θεοδώρου· καὶ οὐχ ἡμεῖς μόνοι, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ πλείους τῶν ἐγκρίτων μοναστῶν ταύτην αἱροῦνται, ὡς ἀρίστην τε καὶ βασιλικωτάτην, καὶ τὰς ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις ἐκκλίνουσαν. (Migne, l. c., col. 1704.)

1) Migne, l. c., col. 1705, 1708, 1709.

2) Hypotyp. 17 (Migne, l. c., col. 1709).

3) Hypotyp. 2 (Migne, l. c., col. 1704).

4) Hypotyp 14 (Migne, l. c., col. 1710).

5) Harum omnium horarum frequens mentio fit in Hypotyposi Studitana.

6) Hypotyp. 9: .... Ἄγομεν δὲ καὶ τὴν ἑβδομάδα ταύτην μὴ ψάλλοντες ὥρας (nempe hebdomadam Pentecostes). Εἶτα ἐπέρχεται καὶ ἡ ἁγία τεσσαρακοστὴ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ἀρχόμεθα ψάλλειν καὶ τὰς ὥρας μετὰ καθίσματος πάντοτε. (Migne, l. c., col. 1708.) Cf. quoque eiusdem Hypotyposis num. 33.

7) Hypotyp. 20 (Migne, l. c., col. 1712).

C. De Theodori epitimiis, quibus poenae statuuntur monachis, qui in suo munere deliquerint.

Theodorum Studitam poenas statuisse in eos monachos, qui in suo munere deliquerint, testantur ambo ipsius biographi. [1]) Quaeritur autem, an exstent illae poenae monasteriales ab ipso conscriptae. Sirmondus quidem poenas monasteriales, quibus nomen Theodori praefixum est, ex Codice Vaticano in lucem edidit; sed hae poenae monasteriales non sunt unum opus, sed potius ex duobus diversis constant. [2]) Neque unius eiusdemque auctoris esse possunt; quia non se invicem supplent, sed pro iisdem delictis plane diversas poenas statuunt. E. g. in priore opusculo poena 26 sic sonat: „Si quis elapsis duabus hebdomadis non confiteatur praesidi, separetur uno die." In secundo autem opusculo poena 2 huiusmodi: „Qui confessus non fuerit actus suos et cogitationes abbati per septem hebdomadae dies, deinde ne comedat, priusquam confiteatur." Deinde poena 4 prioris opusculi sic habet: „Qui totum canonem deseruerit, aridis stans vesci iubeatur." In secundo autem opusculo sic habet poena 34: „Si quis ob pigritiam canoni non interfuerit aut lychnico, aut alii psalmodiae parti, aridis vescatur uno die cum metanoeis centum." In priore denique opusculo poena 10 statuit: „Qui sua voluntate sacram communionem omiserit, extra consortium fiat uno die." Poena vero 31 alterius opusculi: „Si quis die liturgico Eucharistiam non sumat, rei causam dicat. Si non dixerit, ieiunet usque ad vesperam, cum metanoeis quinquaginta." Cum igitur unus idemque auctor non possit sibi tali modo contradicere, utriusque opusculi epitimiorum idem auctor existimari nullatenus potest.

At quaeritur, utrum opusculum epitimiorum Theodoro Studitae attribuendum sit. Equidem prius opusculum, quod incipit: Ὁ μὴ εὑρισκόμενος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις, Theodoro adiudicatum velim. Prima autem ratio est haec: Uterque enim biographus Theodori narrat hunc poenas statuisse in eos, qui ad divinorum hymnorum synaxim tardius venerint vel in fratres quocunque ministerio statuta hora non fungentes aut

---

[1]) Vita I cap. 32; cf. quoque pag. 5 not. 1.

[2]) I Sancti Patris nostri et confessoris Theodori praesidis Studii poenae (Migne, l. c., col. 1733—1748); II Quotidianae monachorum poenae a s. Patre nostro Theodoro praescriptae (ibid. col. 1748—1758).

vas frangentes aut excessum aliquem vel contuneliam proximo suo inferentes.[1]) Atqui prius opusculum continet cum omnes illas poenas, tum praecipue eas, quae in fratres quocunque ministerio statuta hora non fungentes statuuntur, nempe in cellarium, coquum, librorum custodem, sutorem, calligraphum, sartorem, ostiarium, nosocomii curatorem et reliquos. In altero vero opusculo desiderantur illae accuratae poenae in monachos quocunque in ministerio delinquentes. Altera autem ratio, propter quam prius potius quam posterius opusculum Theodoro adiudico, est haec: In posteriore opusculo bis est sermo de monachis magni et parvi schematis; poena enim 47 sic sonat: „Si monachus magni schematis labatur in luxuriam, sit extra communionem quinquennio: si vero parvi schematis, biennio.“ Confer quoque poenam 51. Atqui Theodorus non est passus in monasteriis duo genera monachorum, nempe magni et parvi schematis, esse, ut moris erat in aliis monasteriis, sed voluit unicum esse habitum monasticum.[2]) Ergo posterius illud opusculum, in quo illa duo genera monachorum statuuntur vel supponuntur, non potest Theodorum habere auctorem. Denique notandum est posterius opusculum continere non solum poenas in monachos, sed etiam in saeculares homines delinquentes [3]); quamobrem suspicionis notam habet. Quae cum ita sint, nonnisi prius opusculum epitimiorum ingenio Theodori respondere videtur.

Illud denique mihi hoc loco adnotare liceat, quod iuxta Hypotyposin Studitanam in monasteriis loci quidam separati erant, in quibus monachi contumaces inclusi poenitentiam agebant; sedtamen verberibus eiusmodi monachos castigare in monasteriis Studitanis non licebat.[4])

§ 6. Conclusio.

S. Theodori Studitae in monasticum institutum meritis annumerandum est etiam illud, quod ad mentem s. Basilii mo-

---

[1]) Cf. pag. 5 not. 1.

[2]) In Testamento Theodori praeceptum XII praefecto datum (Migne, l. c., col. 1819); cf. pag. 13 not. 2.

[3]) Cf. poen. 59, 62, 64 (Migne, l. c., col. 1756).

[4]) Hypotyp. 25: Χρὴ γινώσκειν ὡς καὶ ἀφορίστριαι εἰσὶ παρ’ ἡμῖν, ἐν αἷς οἱ ἀπειθεῖς καὶ δυσήνιοι κατακλείονται, ξηροφαγοῦντες καὶ παιδευόμενοι τὴν ἀρετήν· ἡ γὰρ διὰ μαστίγων παίδευσις, ὡς τοῖς κοσμικοῖς ἁρμόζουσα, τοῖς Πατράσιν ἡμῶν ἀπόβλητος εἰκότως ἐκρίθη. (Migne, l. c., col. 1713.)

nachos non modo contemplationi, sed etiam vitae activae operibus vacare voluit. Ut enim ex Vita s. Theodori patet, monachi Studitani cum opera fabrilia fecerunt, tum liberalibus artibus vacaverunt. Tradebatur enim in illis monasterio doctrina grammaticae, philosophiae artificium, doctrina patrum, ut monachi ad cuiusvis haereseos nugas evertendas acumen disserendi acquirerent. Ita autem factum est, ut ex hac disciplina scitissimi calligraphi, hieropsalti, contaciarii et canticorum auctores, poëtae, lectores eximii, melodi, versificatores emergerent.[1]) Immo et ii monachi, qui opera fabrilia obibant, iuxta Constitutionem monasterii Studitani[2]) tempore a labore libero libris legendis vacare debebant. Sicque monasterium Studitanum velut seminarium christianae philosophiae et theologiae systematicae fieri s. Theodorus voluit. Et ipse monachis exemplum praebuit, cuius rei argumentum ipsius opera dogmatica sunt.[3])

---

[1]) Cf. pag. 5 not. 3.

[2]) Hypotypos. 26: Δεῖ εἰδέναι ὅτι ἐν αἷς ἡμέραις ἀργίαν ἄγομεν τῶν σωματικῶν ἔργων, κρούει ὁ βιβλιοφύλαξ τὸ ξύλον ἅπαξ, καὶ συνάγονται οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὸν τόπον τῶν βιβλίων, καὶ λαμβάνει ἕκαστος βιβλίον, καὶ ἀναγιγνώσκει ἕως ὀψέ· πρὸ δὲ τῶν σημαντήρων τοῦ λυχνικοῦ, κρούει πάλιν ἅπαξ ὁ ἐπὶ τῶν βιβλίων, καὶ ἐρχόμενοι πάντες κατὰ τὴν ἀναγραφὴν ἀποστρέφουσιν αὐτά· εἰ δέ τις ὑστερίσει εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς βίβλου, ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεται. (Migne, l. c., col. 1713.)

[3]) Opera dogmatica Studitae apud Migne, l. c., col. 327 seqq. De quibus auctor Vitae I sic iudicat: Πρὸς πάσαις δέ καὶ βίβλος Δογματικὴ τῷ φιλολόγῳ ἐξείργασται· ἐν ᾗ στεῤῥοὶ λόγοι καὶ ἀντιῤῥητικοὶ θαυμασίως τούτων ἐξησκημένοι, καὶ τὰ τῶν Εἰκονομάχων σοφίσματα διαλύοντες· ἄγχοντες αὐτοὺς καὶ οὐδ' ἀναπνεῖν συνόλως ἐῶντες, ἀλλὰ ταῖς ἀληθιναῖς τῶν δογμάτων προτάσεσι τὸ ψεῦδος αὐτῶν καταβάλλοντες. (Migne, l. c., col. 153.)

Theses defendendae.

1. Volumen legis sub Josia rege repertum (sepher hattorah, 2. Reg. 22, 8—20; 2. Chron. 34, 14—33; Joseph. Antiqu. X, 4, 1. 2.) erat Pentateuchus populo Israelitico notissimus. Sententia nonnullorum exegetarum, qui tenent sacerdotes tunc legem ab ipsis conscriptam mosaïcam esse simulasse, omnino est reicienda.
2. Scripturis sacris probatur beatos aeterna vita fruentes se invicem novisse, immo et artiorem colligationem societatis propinquorum permanere.
3. Aequiprobabilismus, quem s. Alphonsus de Ligorio inde ab anno 1762 professus est, in modo quidem loquendi est diversus, sed re non differt a solido et vero probabilismo.
4. Constitutionum monasticarum, quae dicuntur, s. Basilius Magnus non potest dici auctor.
5. Illam horam canonicam, quae Completorium vocatur, aetate Basilii exstitisse, ex eius regula. fus. 37 probari nequit.

Vita.

Stephanus Schiwietz natus sum in oppido Georgenberg Silesiae superioris die XXIII mensis Augusti a. 1863, patre Petro, matre Eva e gente Celary orta, quam defunctam deploro. Primis litterarum elementis imbutus lectiones rev. nostri parochi Theodori Christoph iamnunc defuncti frequentavi; XII vero annos natus adii gymnasium in urbe vicina Beuthen situm, ex quo anno 1881 testimonium maturitatis adeptus transii in Universitatem Vratislaviensem, in qua a cl. et rev. prof. Friedlieb, Laemmer, Probst, Koenig, Krawutzcky, Sdralek in varias theologiae disciplinas inductus sum. Et in seminarium a professore Scholtz vir. ill. et rev. receptus per quinque semestria interpretationibus Veteris Testamenti interfui simulque sub auspiciis cl. professoris Praetorii in studia linguarum orientalium operam impendi. Triennio autem theologico exacto petivi Universitatem Oenipontanam, ubi duobus semestribus cursum philosophiae scholasticae persolvi simulque theologiae morali et pastorali, eloquentiae sacrae, linguis orientalibus sub auspiciis cl. et rev. prof. Jung S. J., Jungmann S. J., Bickell vacavi. Exinde per annum unum in seminario clericorum Freisingensi commoratus redii in patriam, ubi die XXVI mensis Junii a. 1886 presbyter factus prius in vico Antonienhütte, deinde in urbe Tost capellani munere functus sum. Festo autem Immac. B. M. V. a. 1889 voluntati Eminentissimi Cardinalis Principis Episcopi Georgii Kopp obtemperans in gymnasio regio Ratiborensi suscepi religionis praeceptoris munus, quo ad hunc diem fungor.

Index.